

De spiritistische scéance Michail Boelgakov

Dit verhaal werd gepubliceerd in het blad Roepor in 1922. Volgens Boelgakovs eerste vrouw Tatjana Lappa zou het geïnspireerd geweest zijn door een spiritistische scéance die ooit zou plaatsgevonden hebben in hun appartement. Vertaald door Carel Schouten.

Uit de archieven van
De meester en Margarita

<http://www.masterandmargarita.eu>

Webmaster

Jan Vanhellemont
Klein Begijnhof 6
B-3000 Leuven

+3216583866
+32475260793

De spiritistische seance

Je moet hem niet oproepen

Je moet hem niet oproepen

Recitatief van Mefistofoles

1

De domme gans Ksjoesjka kondigde aan:

- Er is daar een vent voor je gekomen...

Madame Lousine kreeg een rood hoofd:

- Ten eerste, hoe vaak heb ik je niet gezegd dat je geen "je" tegen me moet zeggen! Wat voor vent?

En ze ging naar de voorkamer.

In de voorkamer hing Ksaverij Antonovitsj Lisinjevitsj zijn pet aan het rendierengewei en glimlachte zuur. Hij had de aankondiging van Ksjoesjka gehoord.

Madame Lousine werd nog eens rood.

- Ach, mijn God! Excuseert u me, Ksaverij Antonovitsj! Die domme dorpse gans! Zo doet ze met iedereen... Goeden dag!

- Oh, weest u zo goed!.. - Lisinjevitsj spreidde mondain zijn handen uit. - Goedenavond, Zinaïda Ivanovna! - hij kruiste zijn benen, boog zijn hoofd en bracht de hand van madame Lousine tot zijn lippen.

- Maar net toen hij van zins was een lange en broeierige blik op madame te werpen, kwam de echtgenoot Pavel Petrovitsj uit de deur aanschuiven. En zijn blik doofde uit.

- Ja-ja... - begon Pavel Petrovitsj dadelijk zijn gedoe, - "een vent"... ha-ha! Wildemannen! Echte wildemannen. Ik denk: de vrijheid is er... Het communisme. Weest u zo goed! Hoe kunt u van het communisme dromen, als er rondom van die Ksjoesjka's zijn!

Een vent... Ha-ha! Verontschuldigt u mij, om Gods wil! Een echtgenoot...

"Ach, dwaas!", - dacht madame Lousine en onderbrak:

- Ja, wat doen we in de voorkamer?.. Laten we naar de eetkamer gaan...

- Ja, wees welkom in de eetkamer, - herhaalde Pavel Petrovitsj, - Komt u maar!

Het hele gezelschap ging de eetkamer in.

- Ik zeg ook, vervolgde Pavel Petrovitsj, en omarmde zijn gast bij zijn middel, - het communisme... dat valt niet te betwisten: Lenin is een geniaal man, maar... ja, het is niet passend, zo'n rantsoen... hè,hè! Vandaag heb ik het gekregen... Maar het communisme is zo iets, dat het, om zo te zeggen, door zijn wezen... Ach, is het stukgescheurd? Neemt u een ander, van de rand af... door zijn wezen vereist het een bekende ontwikkeling... Ach, is het te vochtig? Nou, neem dan een sigaretje! Alstublieft, die... Volgens zijn inhoud... Wacht even, het ontvlamt... Nou en lucifers! Ook van het rantsoen... Van een bekend bewustzijn...

- Wacht even, Paul! Ksaverij Antonovitsj, ervoor of erna thee?

- Ik denk... eh-eh, ervoor, - antwoordde Ksaverij Antonovitsj.

- Ksjoesjka! Breng de primusbrander! Zodadelijk komt iedereen! Iedereen is verschrikkelijk geïnteresseerd! Ik heb ook Sofija Iljimitsjna uitgenodigd...

- En het tafeltje?

- Dat hebben we! Dat hebben we! Maar alleen... Er zitten spijkers in. Maar dat maakt, denk ik, toch niet uit?

- Hm... dat is natuurlijk niet goed... Maar we komen er op de een of andere manier wel uit...

Ksaverij Antonovitsj bekeek het driehoekige ingelegde tafeltje, en zijn vingers begonnen vanzelf te bewegen.

Pavel Petrovitsj begon te praten:

Ik geloof er om eerlijk te zijn niet in. Ik geloof er niet in, zoals u gelooft. Alhoewel, in de natuur wel...

- Ach, wat zeur je! Dit is waanzinnig interessant! Maar ik waarschuw je: het lijkt me heel eng!

De ogen van madame Lousine straalden, ze rende weg naar de voorkamer, maakte bij de spiegel snel haar kapsel in orde en liep met lichte tred de keuken binnen. Van daaruit klonk het geloei van de primusbrander opzetten en het geklak van Ksjoesjka's hakken.

- Ik denk, - begon Pavel Petrovitsj, maar hij maakte zijn zin niet af.

Er werd aan de deur van de voorkamer geklopt. Als eerste verscheen Lenotsjka, daarna de onderhuurder. Sofija Iljinitsjna, lerares van de tweede klas, liet niet op zich wachten.

En direct achter haar verscheen Voboritskij met zijn verloofde Ninotsjka.

De eetkamer vulde zich met gelach en tabaksrook.

- Dat hadden we allang moeten organiseren!

- Ik, om te bekennen...

- Ksaverij Antonovitsj! U wordt het medium! Ja toch?

- Dames en heren, - koketteerde Ksaverij Antonovitsj, - ik ben immers in wezen net zo oningewijd... Alhoewel...

- Eh-eh, nee! Bij u steeg het tafeltje op.

Ik ben, eerlijk gezegd...

- Ik verzeker je, Manja heeft met haar eigen ogen een groenachtig licht gezien!..

- Wat vreselijk! Ik wil niet!

- Het licht moet aanblijven! Het licht moet aanblijven! Anders ben ik het er niet mee eens! - riep Sofija Iljinitsjna, - anders geloof ik het niet!

Neemt u me niet kwalijk... Op ons erewoord...

Nee! Nee! In het donker! Toen Julius Caesar ons de dood aankondigen...

- Ach, ik kan het niet! Vraag niet naar de dood! - riep de verloofde van Voboritskij, en Voboritskij fluistert loom:

- In het donker! In het donker!

Ksjoesjka bracht met een van verbazing geopende mond de theepot binnen.

Madame Lousine rinkelde met de kopjes.

- Vooruit, dames en heren, we hebben geen tijd te verliezen!..

En ze dronken hun thee...

... Met een sjaal sloten ze volgens de aanwijzing van Ksaverij Antonovitsj het raam hermetisch. In de voorkamer doofden ze het licht uit, en ze bevalen Ksjoesjka in de keuken te zitten en niet met haar hakken te klakken. Ze gingen zitten en het werd donker...

2

Het beviel Ksjoesjka niet en maakte zich dadelijk ongerust. Een soort hekserij... Overal was het donker. Ze sloten zich op. Eerst was het stil, en daarna klonk er een rustig, ritmisch getik. Toen Ksjoesjka dat hoorde verstijfde ze. Ze werd bang. Weer was het stil. Daarna klonk er een onduidelijke stem...

- Lieve God?..

Ksjoesjka bewoog zich op haar besmeurde kruk en begon aandachtig te luisteren... Tik...

Tik... Tik... Alsof de stem van haar gaste begon te brommen (* vergeef me, lieve God!):

- Ah, ha, ha, ha...

Tik... Tik...

Ksjoesjka bewoog onrustig heen en weer op haar kruk, Ze werd heen en weer geslingerd tussen angst en nieuwsgierigheid...

Nu eens doemde de gehoornde duivel vanachter het zwarte raam op, dan weer werd ze naar de voorkamer getrokken...

Uiteindelijk hield ze het niet meer uit. Ze liet de deur naar de verlichte keuken op een kiertje staan, en glipte de voorkamer binnen. Met haar handen naar voren, stuitte ze op de hutkoffers. Ze wrong zich er tussen door, vond de deur en drukte haar gezicht tegen een spleet aan. Maar in de spleet was een helse duisternis, waaruit stemmen hoorbaar waren...

3

- Ge-geest, wie ben jij?
- Aa, bee, cee, dee, ee, ef, gee, haa, ie... Tik!
- Ie! – zuchtten de stemmen.
- Aa, bee, cee, dee...
- Kei!
Tik... Tik... Tik...
- Kei-ze! Oh oh! Dames en heren...
- Keizer Na-po... Tik... Tik...
- Na-po-le-on!!. God, wat interessant!..
- Stil!.. Vraag het! Vraag maar!..
- Wat?.. Ja, vraag maar!.. Wel, wie wil?..
- Geest van de keizer, - vroeg Lenotsjka hortend en opgewonden, - zeg, is het de moeite waard om van het Hoofdlaboratorium van de scheikunde over te stappen op een ijzercombinat? Of niet?..
Tik... Tik... Tik...
- Do-o... Dom-kop! – antwoordde keizer Napoleon duidelijk.
- Hi-hi! – giechelde de brutale onderhuurder.
Het gegrinnik ging de kring rond.
Sofija Iljinitjsna fluisterde kwaad:
- Hoe kun je toch zulke onzin vragen!
De oren van Lenotsjka brandden in het donker.
- Wees niet kwaad, goede geest! – smeekte ze, - tik nog een keer als je niet kwaad bent!
Napoleon gehoorzaamde de handen van Ksaverij Antonovitsj, die het klaarspeelde twee zaken te doen – met zijn lippen de hals van Lousine te kietelen en de tafel te draaien, hij zwaaide met de tafelpoot en zette zich ermee vast in het eelt van Pavel Petrovitsj.
- S-s!.. – siste Pavel Petrovitsj pijnlijk getroffen.
- Stil!.. Vraagt u maar!
- Hebt u geen buitenstaanders in de woning? – vroeg Voboritskij voorzichtig.
- Nee! Nee! Spreekt u maar rustig!
- Geest van de keizer, zeg eens, hoe lang zullen de bolsjewieken nog aan de macht zijn?
- Aha... Dat is interessant! Stil! Telt u!..
Zo-o, zo-o, weerklonk Napoleon, en wierp zich op een tafelpoot.
- D... r...i...drie... maa-aanden!
- Aha!..
- Godzijdank! – riep de verloofde uit. – Ik haat ze zo!
- Tss! Wat hebt u?!
- Ja, er is niks!
- Wie stoot ze van de troon? Geest, zeg het!..
Ze hielden hun adem in... Zo-o, zo-o...
...Ksjoesjka ontplofte van nieuwsgierigheid...
Tenslotte hield ze het niet uit. Ze deinsde terug voor haar eigen spiegelbeeld, oplichtend in het duister van de spiegel. Ze wrong zich terug langs de hutkoffers naar de keuken. Ze greep haar hoofddoek, glipte terug de voorkamer in, aarzelde een beetje met de sleutel. Daarna vatte ze moed, deed stilletjes de deur dicht en toen ze haar voet over de drempel had gezet, ging ze naar Masja van beneden.

4

Masja van beneden bevond zich op de hoofdtrap bij de lift beneden, tezamen met Djoeska van de vijfde etage. In haar zak had Masja van beneden geld voor honderdduizend zonnebloempitjes.

Ksjoesjka sprak zich uit.

- Ze hebben zich opgesloten... Ze hebben het over een keizer en over bolsjewieken... Het is donker in de woning, hartstochtelijk!.. De bewoner is het, een heer, een dame, een rare fluim, een lerares...

- Tsja!! – zeiden de benedenbewoonster en Djoeska verbaasd, en de mozaïeken vloer werd bedekt met een kleverige laag...

De deur naar woning nr. 3 klapte open, en over de trap begaf zich een stoer type in ongewone broek naar beneden. Djoeska, Ksjoesjka en Masja van beneden keken scheel.

De broek zat strak tot aan de knieën, maar vanaf de knieën verbreedden ze zich, ze verbreedden zich en werden een soort klokken.

Zijn vierkante bronzen borst zat ruim in een trui, en op zijn heup keek dof en somber een scherpneuzige loop uit een stuk leer.

De dappere figuur wierp zijn hoofd met gouden letters van voren vlug in zijn nek, verzette zijn benen, waardoor de klokken heen en weer schommelden, hij liep naar beneden naar de lift en nadat hij een vluchtige blik op het drietal had geworpen, bewoog hij zich naar de uitgang...

- De lampen werden uitgedaan, zodat ik het dus niet zou zien... Hi-hi!.. en ze noteren het... het is uit met de bolsjewieken, zeggen ze... Kaizer... Hi! Hi!

Er gebeurde iets met de dappere. Zijn laklaarzen leken plotseling aan de grond vast te plakken. Zijn stappen vertraagden zich. De dappere stopte plotseling, woelde in zijn broekzak, alsof hij iets vergeten was, daarna geeuwde hij en plotseling, toen hij zich klaarblijkelijk bedacht had, ging hij niet via de hoofdingang naar buiten, maar draaide zich om en ging zitten op een bank, en verborg zich voor het blikveld van Ksjoesjka achter het glazen hokje met het opschrift "conciërge".

Hij was blijkbaar geïnteresseerd in de rode, gebarsten cupido op de muur. Hij zoog zich vast aan de cupido en begon hem te bestuderen...

...Toen haar gemoedstoestand rustiger werd, trippelde Ksjoesjka terug. De dappere gaapte mistroostig, keek naar zijn kettinghorloge, haalde zijn schouders op en was blijkbaar het wachten op iemand uit woning nr. 3 beu. Hij stond op, zwaaide wankelend met zijn klokken, en ging op een trapdeel afstand achter Ksjoesjka staan...

Toen Ksjoesjka voorzichtig naar binnen probeerde te gaan, lichtte voor de woning, in het duister op het overloopje een lucifer op bij het witte nummer – 24. De dappere liet er geen gras over groeien en gaapte niet meer.

- Vierentwintig, - zei hij geconcentreerd tegen zichzelf en ging monter en fris als een pijl naar beneden via alle zes de etages.

5

In de rokerige duisternis had Socrates Napoleon afgelost en creëerde wonderen. Hij danste als een bezetene, voorspelde de nabije ondergang voor de bolsjewieken. De bezwete Sofija Iljinitjsna las zonder pauze het alfabet op. De handen werden bij iedereen gevoelloos, behalve bij Ksaverij Antonovitsj. Troebele witachtige silhouetten lichtten op in het duister. Toen hun zenuwen tot de grens toe gespannen waren, schommelde de stoel met de daar in zittende wijze Griek heen en weer en begon naar boven te zweven.

- Ach!.. Genoeg!.. Ik ben bang!.. Nee! Laat me! Lieve geest! Hoger!.. Raakt niemand hem met zijn benen aan?.. Nee hoor!.. Tss!.. Geest! Als je er bent, sla dan de a op de piano aan!

De Griek stortte van boven naar beneden en knalde met alle poten op de grond. Er barstte iets in hem met gekraak. Daarna begon hij te spartelen en, terwijl hij op de

voeten van de jankende dames stapte, snelde hij op de piano af... De spiritisten sloegen zich op het voorhoofd en gingen achter hem aan...

Ksjoesjka sprong als door een wesp gestoken op van de bedrukte katoenen deken in de keuken. Haar gepiep: "Wie is daar?" – werd niet gehoord door de spiritisten.

Een nieuwe geest, kwaad en verschrikkelijk, maakte zich meester van de stoel, en smeedde de overleden Griek eraf. Hij ging vreselijk te keer, als een mitrailleur, stortte zich van de ene naar de andere kant en verkocht onzin:

- Dra –ma-tu.... Als.. a...a.

- Lieve geest! – kreunden de spiritisten.

- Wat wil je?!

- De deur! – kwam er uiteindelijk bij de razende geest uit.

- Aha!.. De deur! Hoort u! Hij wil door de deur rennen!.. Laat hem maar!

Trik, trak, tik, - hij pootte de stoel stevig tegen de deur.

- Blijft u staan! – riep Boboritskij plotseling uit, - u ziet, wat hij een kracht heeft!

Laat hem, zonder aan te komen, op de deur kloppen!

- Geest! Klop maar!!

En de geest overtrof de verwachtingen. Van buiten ramde hij op de deur, het leek wel met drie vuisten tegelijk.

- Ai! – jankten in de kamer drie stemmen.

En de geest was werkelijk vol kracht. Hij begon zo te trappelen, dat bij de spiritisten de haren te berge rezen. De adem stokte in hun keel en het werd doodstil...

Met trillende stem riep Pavel Petrovitsj uit:

- Geest! Wie ben je?..

Vanachter de deur antwoordde een grafstem:

- De buitengewone commissie.

...De geest verdampte schandelijk uit de stoel, in een ogenblik. De stoel leunde op de beschadigde poot, en werd bewegingsloos. De spiritisten versteenden. Daarna steunde madame Lousine: "Mijn God!" – en viel onvervalst flauw op de borst van Ksaverij Antonovitsj, die fluisterde:

- Oh, naar de duivel met die idiote onderneming!

De trillende handen van Pavel Petrovitsj openden de deur. In een oogwenk flikkerden de lampen op, en de geest verscheen voor de sneeuw witte spiritisten. Hij was van leer.

Helemaal van leer, beginnend bij de pet en eindigend bij de aktetas. Daarbij was hij niet alleen. Een hele reeks van ondergeschikte geesten waren te zien in de voorkamer.

De bronzen borst lichtte op, een geslepen loop, een grijze mantel, nog een mantel...

De geest wierp een blik op de chaos van de spiritistische kamer en zei, onheilspellend

grijnzend:

- Uw documenten, kameraden...

EPILOOG

Voboritskij zat een week, de onderhuurder en Ksaverij Antonovitsj 13 dagen en Pavel Petrovitsj – anderhalve maand.